

แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

The Guidelines for Development of the Safety Measures Enforcement Under the Thai Criminal Code

กาญจนา สุขามูรณ์^{1*} และ ปันณธร หอมบุญมา²

Kanjana Sukhaboon^{1*}, and Pannatorn Hombunma²

หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Doctor of Political Science Program in Criminology Justice Administration and Society,
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author. E-mail: k_sukhaboon@hotmail.com

Received November 10, 2024; **Revised** January 31, 2025; **Accepted** February 20, 2025

Abstract

This research aims to study and analyze the problems in enforcing safety measures and to obtain guidelines for developing safety measures under the Thai Criminal Code. The study uses mixed method research, which consists of qualitative research using document research methods and in-depth interviews with 30 people, and quantitative research using questionnaires with 402 people. Content analysis was used for qualitative data, and descriptive statistics for quantitative data were used. The results of the study were used to determine guidelines for developing the safety measures in 28 items that had a mean of 4.34 standard deviation of 0.48, with most respondents agreeing at the highest level in terms of government policy ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.52), followed by knowledge and personnel's understanding of the justice process ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.60), legal aspect ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.59), and organizational aspect (agency) ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.73), respectively. These results are used to set guidelines for developing the enforcement of safety methods: 1) Laws should be amended to be consistent with the current social conditions, specifying the offense bases to cover offenses under other laws and specifying the roles and powers of investigators, which will seriously support the “principle of state criminal prosecution.” 2) State policies, including the enforcement of safety measures, tracking of individuals, criminal data,

promotion of enforcement, budgets, cooperation between agencies, technology, and control in hospitals, and 3) Knowledge and understanding of personnel in the justice process. It should promote and create knowledge for personnel in the justice process at all levels. 4) Organizations should have a central agency to coordinate cooperation between related agencies, with the Department of Probation as the principal agency to enforce safety measures.

Keywords: development guidelines; enforcement of safety measures; Thai criminal code

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย และให้ได้แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเอกสารและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม 402 ชุด วิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย 28 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับมากที่สุด ในด้านนโยบายของรัฐ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากร ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.60) ด้านกฎหมาย ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.59) และด้านองค์กร (หน่วยงาน) ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ นำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย 4 ด้าน คือ 1) ด้านกฎหมาย ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องสภาพสังคม กำหนดฐานความผิดให้ครอบคลุมกฎหมายอื่น กำหนดบทบาทอำนาจพนักงานสอบสวนให้ชัดเจนตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ 2) ด้านนโยบายของรัฐ ในการบังคับใช้ การติดตามตัวบุคคล ข้อมูลอาชญากรรม งบประมาณ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เทคโนโลยี และการควบคุมตัวในสถานพยาบาล 3) ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจ ควรส่งเสริม สร้างองค์ความรู้ให้กับบุคลากรทุกระดับ และ 4) ด้านองค์กร (หน่วยงาน) ควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ โดยให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลัก

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย; ประมวลกฎหมายอาญาของไทย

บทนำ

การเกิดขึ้นของอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดผลร้ายต่อสังคม สถิติการเกิดคดีที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทำให้ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมากเป็นอันดับหกของโลก อันดับสามของเอเชีย และอันดับหนึ่งของอาเซียน (World Prison Brief, 2020) จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดปัญหาความแออัดด้านความเป็นอยู่ของนักโทษ จนเกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ จากการศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยสรุปได้ว่าปัญหาหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย คือ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Over Crowding) ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ อันได้แก่ ประการแรก ปัญหาพื้นฐานทางด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ยาเสพติด ประการที่สอง ปัญหาจากการกำหนดความผิดและการใช้มาตรการบังคับใช้กฎหมายอาญามากเกินไป มุ่งลงโทษจำคุกเป็นหลัก จึงมีความจำเป็นต้องลดทอนความผิดทางอาญาลง (Decriminalization) จากการศึกษาของ Sermsintham

(2021) ที่กล่าวว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากที่สุด และมีสภาพบังคับที่รุนแรง จึงควรมีและใช้กฎหมายอาญาเท่าที่จำเป็นเพียง เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเท่านั้น สังคมใดมีกฎหมายอาญาออกมาจนถึงสภาวะที่เรียกว่า กฎหมายอาญาฟุ้ง (Over criminalization) เมื่อนั้นกฎหมายอาญาจะขาดประสิทธิภาพในการใช้บังคับ ส่งผลกระทบต่อการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ

ประการที่สาม ปัญหากระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ 1) ความสับสนทางกฎหมายและผู้ปฏิบัติงาน 2) ขาดองค์ความรู้บางเรื่อง ได้แก่ การใช้หลักการพิจารณาดีและบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of Punishment) หลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เป็นต้น และ 3) มาตรการทางกฎหมายมิได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย (Woraphat, 2010)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 มาตรา 77 บัญญัติเรื่องการกำหนดโทษทางอาญา โดย “รัฐ..พึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง” ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มีมาตรการป้องกันล่วงหน้าให้สังคมพ้นจากภัยอาชญากรรม นั่นคือ มาตรการเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ในลักษณะ 1 หมวด 3 ส่วนที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันสังคม แนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีป้องกันสังคม (Social Defense Theory) เพื่อป้องกันให้สังคมปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม

วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 มีทั้งหมด 5 ประเภท อันได้แก่ กักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกันทัณฑ์บน คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล หรือห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง ซึ่งกฎหมายอาญามีภารกิจหลักในด้านของการคุ้มครองสังคม การปราบปรามและการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด รวมทั้งภารกิจในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและภารกิจในการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำ (Na Nakhon et al., 2010) ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงมีหน้าที่ต้องนำมาตรการที่มีอยู่มาบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพป้องกันสังคมได้อย่างจริงจัง ในบางกรณี การกระทำหรือพฤติกรรมบางลักษณะยังไม่อาจถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่พฤติกรรมหรือลักษณะของบุคคลนั้นอาจถึงขั้นที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม ถ้าปล่อยให้บุคคลนั้นอยู่ในสังคม หรือมีพฤติกรรมเช่นนั้นต่อไปก็จะนำมาซึ่งการกระทำความผิด (Jaihan, 2000) และจากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยได้พบว่า การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่ได้ถูกหยิบยกนำมาใช้เท่าที่ควร เนื่องจากรัฐมุ่งเน้นมาตรการปราบปรามเป็นสำคัญ ประกอบกับมีปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังบังคับใช้วิธีการนี้ตามกฎหมาย

การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับอย่างจริงจังย่อมส่งผลให้ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นคนดีได้ง่ายขึ้น สามารถแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม ดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่วนเวียนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย จึงเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้บังคับเพื่อแก้ปัญหาสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม นำไปสู่ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย
2. เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1) สภาพปัญหาในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ประกอบด้วย ด้านกฎหมาย ด้านนโยบายของรัฐ ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และด้านองค์กร (หน่วยงาน)

2) แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ในการวิจัยเชิงปริมาณขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ อาชีพ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ

2) ตัวแปรตาม คือ แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย อันประกอบด้วย ด้านกฎหมาย ด้านนโยบายของรัฐ ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และด้านองค์กร (หน่วยงาน)

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลและประชากร

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมได้แก่ ข้าราชการตุลาการ (ผู้พิพากษา) ข้าราชการอัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หนายความและนักวิชาการ (ด้านอาชญาวิทยา ด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์ และด้านสังคม)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการตุลาการ (ผู้พิพากษา) ข้าราชการอัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หนายความและนักวิชาการ (ด้านอาชญาวิทยา ด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์ และด้านสังคม)

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในพื้นที่ ศาลยุติธรรมประกอบด้วย ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา สำนักงานอัยการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ สำนักหนายความและสถาบันการศึกษา

ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2566 ถึงเดือนธันวาคม 2567 รวมเป็นเวลา 1 ปี 9 เดือน

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System)

1.1 ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory)

นักอาชญวิทยาได้พัฒนาแนวคิดและขอบเขตปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมสังคม (The Philosophy of Enforcing Laws and Social Control) รวมถึงการควบคุมพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การกระทำผิดไว้ 3 ประการ (1) รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ (2) รัฐเป็นผู้ได้รับอำนาจมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบ (3) การบังคับใช้กฎหมาย จะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจเพียงใดด้วยโดยสิ้นเชิง (Bunyophas et al., 2003)

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมมีอยู่ 2 แนวทฤษฎี ได้แก่ แนวทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และแนวทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Rungprathavirat, 1984) คือ

1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่เน้นหนักด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม มุ่งควบคุมระงับและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ดำเนินการตามขั้นตอน อย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ ซึ่งจะเริ่มต้นตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม ไปจนถึงพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดโดยรวดเร็วเป็นแบบแผนแต่ยืดหยุ่นได้และแน่นอน (Wattanawanich, 1981)

2) ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Legal Process) เป็นทฤษฎีที่ยึดกฎหมายเป็นหลักการดำเนินคดีอาญา จะต้องมีความเป็นธรรมและเป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ของกฎหมาย

จะเห็นว่า วิธีปฏิบัติบังคับใช้กฎหมายต่างกัน ทฤษฎีแรกเน้นความมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและแน่นอน อาจกระทบสิทธิประชาชนภายใต้กรอบกฎหมาย การควบคุมอาชญากรรมเป็นภารกิจของรัฐ การค้นหาความจริงเป็นกระบวนการฝ่ายบริหารผู้คุมการใช้อำนาจของตนเอง (Chubamrung, 1980) ทฤษฎีที่สองเน้นการบังคับใช้ตัวบทกฎหมาย มุ่งให้ความเป็นธรรม คุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นระบบในอุดมคติ (Ideal Type) ที่นักนิติศาสตร์แสวงหา (Wattanawanich, 1981)

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มิได้ยึดถือปฏิบัติตามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเฉพาะเจาะจงไป แต่มักจะเป็นระบบผสมระบบงานยุติธรรมทางอาญาจะคำนึงถึงทฤษฎีทั้งสองนี้ควบคู่กันไป ซึ่งอาจจะมีลักษณะที่เน้นหนักไปทางด้านทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งก็ได้

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา เป็นปัจจัยสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายอาญา โดยเฉพาะการบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การดำเนินคดีอาญาแบ่งได้เป็น 3 ระบบ

ก. ระบบไต่สวน (The Inquisitorial System) สืบเนื่องจากระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ รัฐต้องรับผิดชอบค้นหาพยานหลักฐานมาลงโทษ ซึ่งอาจใช้วิธีการทรมานร่างกายผู้ถูกไต่สวน

ข. ระบบกล่าวหา (The accusatorial System) สืบเนื่องจากข้อบกพร่องของระบบไต่สวนที่หาความเป็นกลางจากผู้ไต่สวนได้ยาก ค้นหาความจริงด้วยการทรมานร่างกายของผู้ถูกไต่สวน จึงแก้ไขข้อบกพร่อง โดยการแบ่งแยกหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน

ค. ระบบผสม (The Mixed System) เนื่องจากข้อดีและข้อเสียของระบบกล่าวหา และระบบไต่สวน จึงก่อให้เกิดระบบผสม โดยนำเอาข้อดีของแต่ละระบบมาใช้ และตัดข้อเสียออกไป เปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาหรือศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากขึ้น

1.3 แนวคิด ทฤษฎี หลักการของกระบวนการยุติธรรมไทย

ระบบงานยุติธรรมไทยยอมรับเอาแนวคิดการจัดทำกฎหมาย นิติประเพณีดำเนินคดีผู้กระทำความผิดจากตะวันตก มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานยุติธรรม ตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน จับกุมผู้ต้องหาจนถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาล สะท้อนอุดมการณ์ในระบบงานยุติธรรม 4 ประชญา คือ ประชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ ประชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ประชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและประชญาที่มุ่งต่อการป้องกันอาชญากรรม

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและความมุ่งหมายของการบังคับโทษ

โทษ คือ วิธีการบังคับ (Sanction) ที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญา เป็นรูปแบบการป้องกันแบบทั่วไป (General Prevention) (Woraphat, 2010)

วัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อตอบแทนการกระทำผิดแทนการแก้แค้น ศตวรรษที่ 18 ลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด กำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย (Punishment fit Criminal) โดยพิจารณาว่าแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน (Thaniyaphon & Nimnoi, 1996) การลงโทษในทางอาญาที่เป็นสากลนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 การลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory)

เจตจำนงเสรี (Free will) คือ การกระทำที่อยู่ภายใต้การตัดสินใจโดยเสรีของบุคคล โดยไม่มีสิ่งภายนอกมาบีบบังคับ เมื่อได้กระทำการที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคม การกระทำนั้นผิดต้องได้รับโทษ

2.2 การลงโทษเพื่อป้องกัน (Preventive Theory)

การลงโทษเพื่อป้องกันมาจากทฤษฎีประโยชน์นิยม John Stuart Mill ได้กล่าวว่า “ลัทธิหรือความเชื่อในหลักมสุขหรือประโยชน์นิยมเป็นรากฐานของศีลธรรม ความถูกต้องของการกระทำ ขึ้นอยู่กับแนวโน้มก่อให้เกิดความสุข และความผิดของการกระทำขึ้นอยู่กับแนวโน้มก่อให้เกิดสิ่งสวนทางกับความสุข” (Mill, 1957) ผู้ยึดหลักประโยชน์นิยมถือว่าการลงโทษเป็นสิ่งเลวร้าย ความชอบธรรมของการลงโทษ คือ ป้องกันการกันทำความผิดมากกว่าความเลวร้ายของการลงโทษเอง (Bentham, 1970)

3. แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

รัฐมีความจำเป็นต้องบังคับใช้การลงโทษทางอาญาควบคู่ไปกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเรียกว่า “กฎหมายอาญาคู่ขนาน” เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาและการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาได้ทั้งสองประการ ซึ่งได้แก่ (Woraphat, 2010)

1. การป้องกันทั่วไป กล่าวคือ ลงโทษการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดทราบว่าได้กระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ และให้บุคคลอื่นเห็นว่า การกระทำนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ

2. การป้องกันพิเศษ กล่าวคือ เป็นการป้องกันมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดกลับมาก่ออันตรายต่อสังคมอีกในอนาคตโดยการคุมขังการฟื้นฟูและป้องกันประเภทต่าง ๆ

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยในประเทศไทย

วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยโดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) มาตรการที่เป็นการคุ้มครอง เป็นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการก่อเหตุร้าย ได้แก่ การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง และ 2) มาตรการที่เป็นการบำบัดแก้ไข ได้แก่ การควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล (มาตรา 48-49)

3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยในต่างประเทศ

1) วิธีการเพื่อความปลอดภัยในประเทศฝรั่งเศส (La mesure de sûreté) เป็นมาตรการป้องกันหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ เช่น พักใบอนุญาตขับขี่ ซึ่งมีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการขับขี่ยานพาหนะมากหากลงโทษจำคุกจะเป็นการเกินกว่าเหตุ มาตรการใหม่ คือ La rétention de sûreté การกักกันเพื่อความปลอดภัยของผู้กระทำความผิดในสถานที่ปิด (บุคคลที่เสี่ยงหรือเป็นไปได้ว่าจะกระทำความผิดซ้ำ) และมาตรการเสริมให้การอบรมคุมประพฤติ เน้นแนวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก

2) วิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Federal Republic of Germany/ Bundes Republik Deutschland) เป็นมาตรการบังคับทางอาญาแบบคู่ขนาน อยู่ภายในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี ภายใต้ชื่อว่า “มาตรการเพื่อการฟื้นฟูและการป้องกัน” ซึ่งถือเป็นข้อดีแห่งการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยใช้ “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” (Verhältnismäßigkeitsgrundsatz) การใช้อำนาจรัฐต้องเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งเรื่องเป็นรายกรณีไป และวิธีการเพื่อความปลอดภัยยกเลิกได้

3) วิธีการเพื่อความปลอดภัยในประเทศญี่ปุ่น กำหนดไว้ในกฎหมายพิเศษแต่ละฉบับแต่ไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา เช่น กฎหมายจราจร กฎหมายความผิดเด็กและเยาวชน กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ นำมาบังคับใช้กับกรณีของผู้เยาว์ คนวิกลจริต มาตรการคุมประพฤติ การปล่อยโดยมีทัณฑ์บน มาตรการบังคับใช้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการคุมประพฤติที่สามารถนำมาใช้กับผู้กระทำผิดทุกกลุ่ม โดยจำแนกตามประเภทความผิดที่ได้กระทำ (Boontham, 2016)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย และเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

(1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา มาตรการทางกฎหมาย และแนวทางการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย เพื่อทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์นำไปเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เจาะลึกและสอบถามความคิดเห็นต่อไป

(2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับสภาพปัญหา มาตรการทางกฎหมาย และแนวทางการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกระบวนการยุติธรรม โดยวิธีเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คนรวมเป็น จำนวน 30 คน คือ กลุ่มที่ 1 ข้าราชการตุลาการ (ผู้พิพากษา) กลุ่มที่ 2 ข้าราชการอัยการ กลุ่มที่ 3 ตำรวจ กลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ กลุ่มที่ 5 ทนายความ กลุ่มที่ 6 นักวิชาการ (ด้านอาชญาวิทยา ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์และด้านสังคม)

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพมาสร้างแบบสอบถาม เพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยกำหนดวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม 6 กลุ่ม ประกอบด้วย ข้าราชการตุลาการ (ผู้พิพากษา) ข้าราชการอัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทนายความและนักวิชาการ (ด้านอาชญาวิทยา ด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์ และด้านสังคม)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างนั้น ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การกำหนดขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973) หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร กำหนดให้มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีประชากรมากกว่าหนึ่งแสนคน (จำนวนสูงสุดของขนาดประชากร) ขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ที่ 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 6 กลุ่ม จึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างให้มีจำนวนเท่า ๆ กัน กลุ่มละ 67 คน รวมเป็น 402 คน เพื่อให้มีความคลาดเคลื่อนในการวิจัยน้อยที่สุดที่ยอมรับได้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Quantitative) ผู้วิจัยได้แยกผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตามลำดับดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. สภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ด้านกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน กฎหมายเก่าเกินไปมีการบัญญัติไว้นานแล้วแต่ไม่ได้มีการปรับปรุงในทันสมัยไม่สามารถหิบบกมาบังคับใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จึงควรกำหนดแนวปฏิบัติการบังคับใช้โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 “กักกัน” และมาตรา 46 “เรียกประกันทัณฑ์บน” ให้ฐานความผิดครอบคลุมถึงความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด พระราชบัญญัติว่าด้วยการ

กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมถึงบัญญัติให้สามารถออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อกำหนดฐานความผิดเพิ่มเติมได้ในภายหลัง แก่ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทกักกัน ในมาตรา 41 วรรค 1 กรณี การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ที่ถูกกักกัน โดยคำนึงถึงผู้กระทำความผิดคดีฉ้อโกงหรือเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมมากกว่า การคำนึงถึงเงื่อนไขที่ว่า “เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง” เพิ่มเติม มาตรา 41 วรรค 2 และมาตรา 42 ให้ครอบคลุมถึงผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการถูกพักการลงโทษรวมถึงแก้ไข มาตรา 43 ขยายบริบทผู้มีอำนาจขอใช้มาตรการกักกัน โดยให้ผู้เสียหายร้องขอให้มีการกักกันผู้กระทำความผิดคดีฉ้อโกงได้ แม้พนักงานอัยการไม่ขอมาก็ตาม และกำหนดบทบาทอำนาจพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนให้มีความชัดเจนอันเป็น การสนับสนุน “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” อย่างจริงจัง

2. สภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ด้านนโยบายของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายของรัฐที่มีต่อการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา ของไทยในปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจน หน่วยงานระดับสูงไม่ได้กำหนดนโยบายการบังคับใช้ไว้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ขาดการส่งเสริมการบังคับใช้ รวมทั้งไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ ขาดการจัดสรรงบประมาณ ศาล จึงไม่สั่งให้ใช้มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัย ด้วยสภาพปัญหาดังที่ได้อธิบายมาข้างต้น จึงเห็นควรวางแนวทาง ในการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ด้านนโยบายของรัฐ ดังนี้ ด้านการบังคับใช้วิธีการเพื่อความ ปลอดภัย: รัฐควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ที่ให้อยู่ในปัจจุบันให้มีความชัดเจนและสามารถบังคับใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ด้านข้อมูลอาชญากร: รัฐควร จัดตั้งศูนย์ข้อมูลอาชญากรแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติภูมิหลัง ความประพฤติ ทะเบียนประวัติอาชญากรให้มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน จนถึงกระบวนการบังคับ โทษและพ้นโทษ โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ฯลฯ จะต้องส่งข้อมูลประวัติการดำเนินคดีต่าง ๆ มารวบรวมที่หน่วยงานนี้ ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน: รัฐต้องมีนโยบายการทำงานแบบบูรณาการให้เกิด ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดบทบาท แนวปฏิบัติให้ชัดเจน ต้องมีการ “Monitoring” ควบคุม กำกับ ติดตามแผนนโยบายในการบังคับใช้สอดส่องดูแลให้เกิดคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้านเทคโนโลยี: รัฐควร กำหนดให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในมาตรการกักกันและห้ามเข้าเขตกำหนด โดยใช้กำไลข้อมือข้อ เท้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตาม ตรวจสอบบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว เป็นต้น ด้านการควบคุมตัวใน สถานพยาบาล: รัฐควรกำหนดให้มีการส่งตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนไปควบคุมตัวในสถานพยาบาลได้ แม้เป็นกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ด้านส่งเสริมการบังคับใช้: รัฐควรส่งเสริมให้หน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมเล็งเห็นความสำคัญการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาบังคับใช้ในทางปฏิบัติ เช่น การรวบรวม พยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน การกำหนดกรอบระยะเวลาในการรวบรวมประวัติและภูมิหลัง ของเลย เป็นต้น ด้านงบประมาณ: รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจัดตั้งหน่วยงานและบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสม อาทิเช่น การเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอปฏิบัติงานสถานที่กักกัน อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้กับ มาตรการต่าง ๆ เป็นต้น และด้านการติดตามตัวบุคคล: รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเป็นการเฉพาะเพื่อรับผิดชอบในการทำ หน้าที่ติดตามบุคคลที่ศาลสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

3. สภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาสำคัญด้านความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม คือ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ยกเว้นศาลและพนักงานอัยการ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มีการนำมาใช้น้อยมาก ขาดประสบการณ์ ไม่มีการบรรจุไว้ในหลักสูตรและการจัดอบรม สัมมนา โดยมีแนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ด้านความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ควรส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ด้านการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับ เช่น สภานายความ ราชทัณฑ์ สำนักงานคุมประพฤติ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด เป็นต้น ควรมีการพัฒนาด้านหลักคิด เจตนารมณ์ของกฎหมาย จัดทำคู่มือ จัดอบรมให้ความรู้เพื่อให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมได้มีความรู้ ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ จัดสัมมนาระหว่างหน่วยงาน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานระหว่างองค์กร

4. สภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยด้านองค์กร (หน่วยงาน)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันยังไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบด้านการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย แนวทางในการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยด้านองค์กร คือ ควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางมาสู่การปฏิบัติ มีการบูรณาการร่วมกัน โดยให้กรมคุมประพฤติ เป็นหน่วยงานหลักบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย กำหนดอำนาจหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบให้มีความชัดเจนในการดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย รวมทั้งกฎหมายใหม่ที่เกิดขึ้นในภายหลังอันมีลักษณะเกี่ยวข้องกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แล้ว จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพมาสร้างแบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) “แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย รวมทั้ง 4 ด้าน (28 ข้อ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.27 ถึง 4.49 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในด้านนโยบายของรัฐ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.60) ด้านกฎหมาย ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.59) และด้านองค์กร (หน่วยงาน) ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด เรียงตามลำดับข้อ 10 อันดับแรก ดังนี้

- 1) รัฐควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้มีความชัดเจนและสามารถบังคับใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.64)
- 2) รัฐควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวม จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติภูมิหลัง ความประพฤติของผู้กระทำความผิด ทะเบียนประวัติอาชญากรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาให้มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน จนถึงกระบวนการบังคับโทษและพ้นโทษ โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ฯลฯ จะต้องส่งข้อมูลประวัติการดำเนินคดีต่าง ๆ มารวบรวมที่หน่วยงานนี้ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.67)
- 3) รัฐต้องมีนโยบายในการทำงานแบบบูรณาการให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดบทบาท แนวปฏิบัติให้ชัดเจน รวมถึง ต้องมีการ “Monitoring” ควบคุม กำกับ ติดตามแนวนโยบายในการบังคับใช้ สอดส่องดูแลให้เกิดคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.61)
- 4) รัฐควรกำหนดให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในมาตรการ กักกันและห้ามเข้าเขตกำหนด เช่น การใช้มาตรการโดยกักบริเวณให้อยู่ในที่อาศัยการห้ามเข้าเขตกำหนด โดยใช้กำไล ข้อ่มือ ข้อเท้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตาม ตรวจสอบบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว เป็นต้น ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.66)
- 5) รัฐควรกำหนดให้มีการส่งตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนไปควบคุมตัวในสถานพยาบาลได้ แม้เป็นกรณีที่พักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา โดยสามารถยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.74)
- 6) รัฐควรส่งเสริมให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้ในทางปฏิบัติ รวมถึงการวางแผนปฏิบัติอันเป็นการส่งเสริมให้มีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้มากกว่าเดิม เช่น การรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน การกำหนดกรอบระยะเวลาในการรวบรวมประวัติและภูมิหลังของจำเลย เป็นต้น ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.70)
- 7) รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน การจัดตั้งหน่วยงานและบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เพื่อรองรับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยให้เหมาะสม อาทิเช่น การเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สถานที่กักกัน รวมถึงอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้กับมาตรการต่าง ๆ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.74)
- 8) ควรสร้างองค์ความรู้ด้านการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.66)
- 9) ควรส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภานายความ ราชทัณฑ์ สำนักงานคุมประพฤติ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด เป็นต้น ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.69)
- 10) รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเป็นการเฉพาะเพื่อรับผิดชอบในการทำหน้าที่ติดตามบุคคลที่ศาลสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในมาตรการต่าง ๆ เช่น เรียกประกันทัณฑ์บน ห้ามเข้าในเขตหรือสถานที่กำหนด ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง เป็นต้น ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.82)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสารโดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย งานวิจัย และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา มาตรการทางกฎหมาย และแนวทางการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาไทย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากผลการวิจัยเอกสาร และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม มีประเด็นที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลเพื่อจัดทำ แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยบนพื้นฐานข้อค้นพบจากการวิจัย ดังนี้

1. แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ด้านกฎหมาย

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า กระบวนการยุติธรรมของไทยมุ่งที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สาสมกับการกระทำผิดที่ได้กระทำ ศาล พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนต่างมุ่งเน้นการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นการแก้แค้นทดแทนให้ผู้กระทำความผิดได้รับความทุกข์ยากลำบาก ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาความแออัดเกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ดังนั้น รัฐควรหา มาตรการอื่นมาบังคับใช้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมแทนการลงโทษทางอาญา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการเพื่อ ความปลอดภัยเป็นอีกมาตรการแก้ปัญหาลังคม จากการศึกษา ยังมีความไม่สอดคล้องของกฎหมายที่บังคับใช้กับ สภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความซับซ้อนมากขึ้น บทบัญญัติกฎหมายเน้นไปที่ความผิด เฉพาะที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นความผิดอาญาโดยสภาพ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 41(1) ถึง (8) ซึ่งล้วนแต่เป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทั้งสิ้น จึงควรปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัยสอดคล้อง กับฐานความผิดต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมถึงการบัญญัติให้สามารถออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อกำหนดฐาน ความผิดเพิ่มเติมได้ในภายหลัง สอดคล้องกับ Chaichomphu (2017) ที่ได้อธิบายถึง “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” มาตรการบังคับอาญาเชิงป้องกันที่ถูกละเลย วิธีการเพื่อความปลอดภัย ถูกกำหนดขึ้นตามสภาพที่เป็นอันตราย รวมถึง กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ว่าความผิดทั้งก่อนและหลังจะต้องเป็นความผิดเฉพาะที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 41(1) ถึง (8) เท่านั้น ทั้งที่สภาพสังคมปัจจุบันความรุนแรงของปัญหาได้เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ปัญหาการระบาดของยาเสพติดให้โทษ ซึ่งถ้าพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วพนักงานอัยการไม่สามารถร้อง ขอให้ศาลกักกันผู้กระทำความผิดฐานดังกล่าวได้เลย แม้จะเคยกระทำความผิดมาหลายครั้งแล้วและยังมีแนวโน้มจะกลับมา กระทำความผิดซ้ำก็ตาม จึงสมควรแก้ไขฐานความผิดที่จะร้องขอให้ครอบคลุมถึงความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และเป็นปัญหาหรือกำหนดให้สามารถประกาศหรือออกเป็นกฎกระทรวงกำหนดฐานความผิด เพิ่มเติม โดย Boontham (2016) ได้กล่าวว่า มาตรการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนโทษจำคุก ตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 41 จะสามารถบังคับใช้ได้ต้องเข้าเงื่อนไขบทบัญญัติมาตรา 41(1) ถึง (8) เท่านั้น ซึ่งหากปรากฏ กรณีความผิดตามพระราชบัญญัติอื่น อาทิ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หรือพระราชบัญญัติว่าด้วย การใช้เชื้อ พ.ศ. 2534 ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จะไม่ สามารถบังคับใช้มาตรา 41 เสนอแนะให้เพิ่มเติมมาตรา 41 โดยเพิ่มเติมฐานความผิดอื่นในพระราชบัญญัติ

ซึ่งหลักเกณฑ์ที่จะนำมาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยกรณีกักกันมาใช้ได้นั้น มาตรา 41 วรรค 1 กำหนดไว้เพียงผู้ที่เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 41(1) ถึง (8) เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดคดีฉ้อโกงหรือเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคม รวมถึงผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการถูกพักการลงโทษ

2. แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ด้านนโยบายของรัฐ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติตามกฎหมายที่กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเก็บรวบรวมและรักษาข้อมูลประวัติอาชญากรอย่างเป็นระบบ ซึ่งการจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ประสบปัญหาในการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับ รัฐจึงควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอาชญากรแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติภูมิหลัง ความประพฤติของผู้กระทำความผิด ทะเบียนประวัติอาชญากรเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาให้มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ขั้นพนักงานสอบสวน จนถึงกระบวนการบังคับโทษและพ้นโทษ โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงาน เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ฯลฯ จะต้องส่งข้อมูลประวัติการดำเนินคดีต่าง ๆ มารวบรวมที่หน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด สอดคล้องกับ Thongsak (2019) ที่อธิบายถึง ปัญหากฎหมายในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในคดีอาญา กรณีกักกันผู้กระทำความผิดคดีฉ้อโกง ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาให้มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว โดยให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติอาชญากรไว้ที่ศูนย์กลางเพียงแห่งเดียว พัฒนาให้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยทะเบียนประวัติอาชญากรรมเป็นการเฉพาะ กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการจัดเก็บรวบรวมและรักษาข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับ Wisarat (2008) ที่อธิบายถึง การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยในคดีอาญาในการแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบการดำเนินคดี ซึ่งปรากฏว่า ระบบการจัดเก็บข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดของไทยยังขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังปรากฏอยู่เสมอว่าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดที่จัดเก็บโดยองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องต้องตรงกันและในบางครั้งมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงอีกด้วย รัฐควรกำหนดให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในมาตรการกักกันและห้ามเข้าเขตกำหนด เช่น การใช้มาตรการกักกันโดยกักบริเวณให้อยู่ในที่อาศัยการห้ามเข้าเขตกำหนด โดยใช้กำไลข้อมือข้อเท้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตาม ตรวจสอบบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว เป็นต้น สอดคล้องกับ Phothi (2019) ที่อธิบายถึง การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ร่วมกับการกักกันและห้ามเข้าเขตกำหนดในวิธีการเพื่อความปลอดภัย ทำให้สามารถควบคุม ดูแล ติดตามและตรวจสอบบุคคลผู้ที่ถูกศาลสั่งให้ใช้มาตรการกักกันและห้ามเข้าเขตกำหนดได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สุขภาพของผู้ถูกกักกันตลอดจนสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งทฤษฎีป้องกันสังคม ทฤษฎีชุมชนช่วยยับยั้งและทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและสอดคล้องกับการนำโปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ร่วมกันกับมาตรการการรอกการลงโทษและการลงโทษในชุมชนของประเทศอังกฤษ กรณีที่ศาลมีคำพิพากษารอการลงโทษและมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขใช้มาตรการคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ (Curfew requirement) หรือคำสั่งเข้าสถานที่ที่กำหนด (Exclusion requirement) หรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษในชุมชน โดยมีคำสั่งให้เข้าโปรแกรมสั่งห้ามออกนอกสถานที่ สั่งห้ามเข้าสถานที่หรือเขตที่กำหนด และการนำเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ร่วมกับ มาตรการทางเลือกแทนโทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับ Boontham (2016) ที่กล่าวว่า ควรมีการนำ

มาตรการคุมประพฤติโดยการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ ข้อมือหรือข้อเท้าอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ต้องคำพิพากษา ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันผู้พิพากษาไม่สามารถทราบได้ว่า หากพิพากษาให้ต้องห้ามจำเลยเข้าสถานที่ใดสถานที่หนึ่งและจำเลยยังฝ่าฝืน เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานไหนจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ และในกรณีผู้กระทำผิดเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิต รัฐควรกำหนดให้มีการส่งตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนไปควบคุม ตัวในสถานพยาบาลได้ แม้เป็นกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา โดยสามารถยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ สอดคล้องกับ Chiewchan (2010) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัยของผู้มีความผิดปกติทางจิตที่จะก่อเหตุร้ายแก่สังคม แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิต แต่การนำมาตราการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับยังคงมีข้อขัดข้องทางด้านการบังคับใช้กฎหมายอยู่ คือ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา เนื่องจากผู้ต้องหาไม่มีการทางจิตทำให้ในขณะกระทำความผิดไม่รู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องและต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่มีความผิดปกติทางจิตไปก็อาจจะไปก่อเหตุร้ายขึ้นได้อีก จึงควรนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับให้เป็นประโยชน์เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ แต่เมื่อพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่มีความผิดปกติทางจิต ก็ไม่อาจนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับได้ เพราะเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทำให้คดีไม่เข้าสู่การพิจารณาของศาล และศาลก็ไม่อาจมีคำสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้เช่นกัน โดยเสนอให้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ควบคุมบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตไว้ในสถานพยาบาลได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองและป้องกันไม่ให้บุคคลดังกล่าวไปก่อเหตุร้ายขึ้นได้อีก รวมทั้ง ได้เสนอแนะให้นำพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 มาปรับใช้

3. แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมยังขาดความรู้ ความเข้าใจและการเล็งเห็นความสำคัญของการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ รวมทั้ง การขาดแนวปฏิบัติและนโยบายที่ชัดเจนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Chaityachomphu (2017) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” มาตรการบังคับอาญาเชิงป้องกันที่ถูกละเลย ที่พบว่า การดำเนินคดีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะมีหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายหน่วยงานรวมเรียกว่า “หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม” ประกอบด้วยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาลยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่สอดคล้องกันดังฟันเฟืองของเครื่องจักรเพื่อให้ได้ชิ้นงานที่เรียกว่า “ความยุติธรรม” ขึ้นมาซึ่ง ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องทำหน้าที่ของตนอย่างถูก ต้องและแม่นยำ โดย Wisesrat (2008) ได้อธิบายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบการดำเนินคดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ซึ่งถ้าพิจารณาถึงต้นเหตุของปัญหาอย่างแท้จริงแล้ว จะพบว่าปัญหานั้นหนึ่งเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องปรัชญาการลงโทษ (Philosophy of punishment) และการขาดความสนใจในเรื่องข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด

4. แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยด้านองค์กร (หน่วยงาน)

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาสู่การปฏิบัติ รวมถึงไม่มีหน่วยงานหลักในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย รวมทั้งกฎหมายใหม่ที่เกิดขึ้นในภายหลังอันมีลักษณะเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย สอดคล้องกับ Wisersat (2008) ที่อธิบายว่า การดำเนินการบังคับตามคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยยังมีช่องโหว่ในแง่ของกฎหมาย กล่าวคือ ยังไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานรองรับให้มีผลได้จริงในทางปฏิบัติตามคำสั่งศาล อันเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับ Chaiyachomphu (2017) ที่ได้กล่าวว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการบังคับอาญาเชิงป้องกันที่ถูกกลະเลຍประเทศไทยยังขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบสอดส่องติดตามบุคคลที่ศาลเรียกประกันทัณฑ์บน ห้ามเข้าเขตหรือสถานที่กำหนดและห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจติดตามสอดส่องบุคคลที่ศาลสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

สรุปผล

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน จึงควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับใช้ มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 “กักกัน” และมาตรา 46 “เรียกประกันทัณฑ์บน” ให้มีการกำหนดฐานความผิดให้ครอบคลุมถึงความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมถึง การบัญญัติให้สามารถออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อกำหนดฐานความผิดเพิ่มเติมได้ในภายหลัง แก้ไขวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทกักกัน ในมาตรา 41 วรรค 1 กรณี การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ที่ถูกกักกัน โดยคำนึงถึงผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัยหรือเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมมากกว่าการคำนึงถึงเงื่อนไขที่ว่า “เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง” เพิ่มเติมมาตรา 41 วรรค 2 และมาตรา 42 ให้ครอบคลุมถึงผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการถูกพักการลงโทษรวมถึงแก้ไขมาตรา 43 ด้วยการขยายบริบทผู้มีอำนาจขอใช้มาตรการกักกัน โดยกำหนดเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายสามารถร้องขอให้มีการกักกันผู้กระทำผิดติดนิสัยได้ แม้ว่าพนักงานอัยการจะไม่ขอมาก็ตาม และกำหนดบทบาทอำนาจพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนให้มีความชัดเจนอันเป็นการสนับสนุน “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย รวมทั้งเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

การกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่นับวันจะมีการเปลี่ยนแปลงและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

3. ควรมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ให้กับหน่วยงานหลักในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย รวมทั้งกฎหมายใหม่ที่เกิดขึ้นในภายหลังอันมีลักษณะเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

4. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ในคดีอาญามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องปรัชญาการลงโทษและประโยชน์ของการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาบังคับใช้ในคดีอาญาอย่างถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างปกติสุข อันเป็นการป้องกันสังคมให้พ้นจากภัยอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง

5. ควรมีการพัฒนาด้านการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานระดับประเทศ เพื่อจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติภูมิหลัง ความประพฤติของผู้กระทำ ความผิด ทะเบียนประวัติอาชญากรรมด้านการกระทำความผิดทางอาญาให้มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน จนถึงกระบวนการบังคับโทษและพ้นโทษ

6. ควรปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัยเชิงปริมาณ สร้างแบบสอบถาม เพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย และได้มาซึ่งองค์ความรู้อันเป็นแนวทางในการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านนโยบายของรัฐ ด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และด้านองค์กร (หน่วยงาน) ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

Figure 1 The Guidelines for Development of the Safety Measures Enforcement Under the Thai Criminal Code

References

- Bentham, J. (1970). *An introduction to the principles of morals and legislation*. Eds. J. H. Bums and H. L. A. Hart. The Athlone Press.
- Boontham, P. (2016). Measures to secure the enforcement of the sentence imposed instead of imprisonment. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 9(1), 237–249. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/52757>
- Bunyophas, W. et al. (2003). *Strengthening measures for the effectiveness of the law enforcement process of the NACC*. National Anti-Corruption Commission (NACC), Thailand.
- Chaiyachomphu, C. (2017). “*Methods for safety*”: Neglected preventive criminal enforcement measures. This individual academic document is part of the training course “Chief Judge” 16th batch, College of Judicial Officials, Judicial Training Institute, Thailand.

- Chiewchan, C. (2010). *Safety methods for mentally ill people who will cause harm to society*. Graduate School, Dhurakij Pundit University.
- Chubamrung, A. (1989). *Criminology and crime*. Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.
- Jaihan, N. (2000). *Criminal law regarding punishment and safety procedures*. Winyuchon.
- Mill, J.S. (1957). *Utilitarianism*. Bobbs-Merrill.
- Na Nakhon, K. et al. (2010). *Progress report form of the research project study to develop a system for using safety methods*. (n.p.).
- Phothi, P. (2019). *The use of electronic tracking devices in conjunction with quarantine and prohibition of entry into designated areas as a method for safety*. Faculty of Law, Sripatham University.
- Rungprathavirat, A. (1984). *The enforcement of criminal law by the justice process in Thailand* [Master's thesis, Chulalongkorn University].
- Sermisintham, P. (2021). *Criteria for determining criminal penalties under the project to support information for the work of members of parliament*. King Prajadhipok's Institute.
- Thaniyaphon, P., & Nimnoi, S. (1996). *Criminology and penology*. Thammasat University.
- Thongsak, S. (2019). *Legal problems in enforcing safety measures in criminal cases: A study of the detention of habitual offenders*. Graduate School, Faculty of Law, Ramkhamhaeng University.
- Wattanawanich, P. (1981). Criminal justice system: concepts of crime control and the legal process. *Journal of Law*, 9(2), 142–171.
- Wisesrat, C. (2008). *The application of safety measures in criminal cases: gathering facts in the conduct of a case* [Master's thesis, Dhurakij Pundit University].
- Woraphat, T. (2010). *Law on imprisonment*. Winyuchon.
- World Prison Brief. (2020). *Highest to lowest-prison population total*.
https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison-population-total?field_region_taxonomy_tid=All
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.